

PARTICIPI U NJEMAČKOM I B/H/S JEZIKU – KONTRASTIVNA ANALIZA

Summary

In this paper we compare the participle forms in the German and Bosnian/Croatian/Serbian (B/C/S) language primarily at the morphological and syntactic level, although specific semantic features of participle forms were not omitted for the purpose of a more complete analysis. We present the formation and the function of participle I and participle II in German and of the present participle, the past participle I, the past participle II and the past participle in the passive voice in the B/C/S language. German participles are not subject to conjugation, while the two B/C/S participial forms, the past participle II and the past participle in the passive voice, can be conjugated in person and number. The contrastive analysis based on selected examples shows that the most commonly used forms for the translation of the German participle I into B/C/S are present participle and adjective, as well as verbs in present tense, while the German participle II is usually translated into B/C/S with the past participle II and the past participle in the passive voice. The participial forms in both languages have mostly identical functions with few exceptions.

Keywords: *participle I, participle II, the present participle, the past participle I, the past participle II and the past participle in the passive voice.*

Sažetak

U ovom se radu uspoređuju participni oblici njemačkog i b/h/s jezika prvenstveno na morfološkoj i sintaktičkoj razini, mada nisu zanemarene ni određene semantičke karakteristike participnih oblika radi potpunije analize. Prikazani su načini tvorbe i funkcije u rečenici kako participa I (particip prezenta) i participa II (particip perfekta) u njemačkom tako i glagolskih priloga sadašnjeg i prošlog i glagolskih pridjeva radnog i trpnog i u b/h/s jeziku. Njemački participi ne podliježu konjugaciji, dok se u b/h/s jeziku glagolski pridjevi radni i trpni, mijenjaju po licu i broju. Kontrastivna analiza na

osnovu odabranih primjera pokazuje da se u prijevodima njemačkog participa I na b/h/s jezik najčešće pojavljuju oblici glagolski prilog sadašnji i pridjev, a nerijetki su i glagoli u prezentu, dok se njemački particip II najčešće prevodi sa glagolskim pridjevima radnim i trpnim u b/h/s jeziku. Funkcije participnih oblika su uglavnom identične u oba jezika sa malim brojem odstupanja.

Ključne riječi: *particip I, particip II, pridjev radni, pridjev trpni, prilog sadašnji, prilog prošli.*

Uvod

Već sama činjenica da u b/h/s jeziku postoje četiri oblika participa, glagolski pridjev radni i trpni, glagolski prilog sadašnji i prošli, a u njemačkom dva, particip I i particip II, upućuje na pretpostavku da se u prijevodu sa jednog jezika u drugi ne mogu koristiti identični oblici. Tako npr. participu I u njemačkom jeziku ne odgovara uvijek glagolski prilog sadašnji u b/h/s jeziku i obrnuto. Isto tako i participu II u njemačkom jeziku ne odgovara uvijek glagolski pridjev radni u b/h/s jeziku i obrnuto. Razlozi za ove nepodudarnosti leže u morfološkim i sintaktičkim karakteristikama participnih oblika u oba jezika odnosno u njihovom načinu tvorbe i funkcijama u rečenici, o čemu je riječ u prvom dijelu ovog rada.

U drugom dijelu rada prezentirani su primjeri u prikupljenom paralelnom (prijevodnom) korpusu izvornog književnog djela, koji čine osnovu za kontrastiranje morfoloških i sintaktičkih značajki participa u njemačkom jeziku sa njihovim prijevodnim ekvivalentima u b/h/s jeziku.

1. Participi u njemačkom jeziku i prijevodni ekvivalenti u b/h/s jeziku

1.1. Particip I odgovara glagolskom prilogu sadašnjem u b/h/s jeziku. Tvorbi se dodavanjem nastavka *-d* na infinitiv (Helbig/Buscha, 2001: 99): *arbeiten: arbeiten-d* (= *raditi: radeći*); *schlagen: schlagen-d* (= *udarati: udarajući*). Može stajati uz glagol ili uz imenicu. Kad stoji uz glagol koji se konjugira, particip I ostaje

nepromijenjen. Označava «istovremenost» sa nekom drugom radnjom, po načinu je aktivan, jer se odnosi na vršitelja radnje.

Particip I se koristi u funkciji atributa, priloške oznake i predikativa (dijela imenskog predikata). U primjerima (1) i (2), koji slijede, particip I je u funkciji priloške oznake za način, što je slučaj i sa prijevodnim ekvivalentima na b/h/s, s tim da se u (2) podudara i oblik – glagolski prilog sadašnji ili particip prezenta – sa njemačkim participom I, dok u primjeru (1) stoji prilog u b/h/s: (1) *Der Student diskutierte überzeugend*. (= *Student je ubjedljivo diskutirao.*)¹; (2) *Er kommt pfeifend die Treppe herunter*. (= *Silazi niz stepenice zviždeći*).

Particip I ima i funkciju predikativa kao pridjevske dopune glagolu (Helbig/Buscha, 2001: 107). Ovakva funkcija participa I se pojavljuje u kombinaciji sa pomoćnim glagolom *sein* (= *biti*) a i sa nekim punoznačnim glagolima kao što su: *nennen*, *finden*, *halten für*, *erklären für*, *bezeichnen als*, *ansehen als* (= *nazivati se*, *smatrati*, *proglasiti*): (3) *Der Film war aufregend*. (= *Film je bio uzbudljiv*); (4) *Das Eisen ist glühend*. (= *Željezo je užareno*); (5) *Ich finde das Argument überzeugend*. (= *Smatram da je argument ubjedljiv*). U b/h/s se na mjestu participa I pojavljuju pridjev (3 i 5) i pridjev trpni (4) u službi imenskog predikata, što je analogno funkciji predikativa u njemačkom.

Kad particip I stoji uz imenicu, on postaje pridjev i kao takav je promjenjiv s obzirom na rod, broj, padež, tip deklinacije i stepen komparacije, i stoji u funkciji atributa: (6) *ihr überzeugender Vortrag* (= *njeno uvjerljivo predavanje*); (7) *ihre überzeugendere Darstellung* (= *njena uvjerljivija prezentacija*); (8) *ihr überzeugendstes Argument* (= *njen najubjedljiviji Argument*). U ovim primjerima particip I ima nastavke mješovite pridjevske deklinacije u nominativu jednine u pozitivu, komparativu i superlativu uz imenice muškog, ženskog i srednjeg roda i prisvojnu zamjenicu. Sva tri primjera u b/h/s su pridjevi u službi atributa.

Također u funkciji atributa uz imenicu se pojavljuje i participu blizak oblik gerundiva koji je identičan obliku participa I, ali mu prethodi rječica *zu* koja inače služi za tvorbu infinitiva (Engel/Mrazović, 1986: 66): (9) *ein zu lösendes Problem* (= *problem koji se može/mora riješiti*). Ovaj posebni oblik atributivnog participa I je pasivan, tvori se od tranzitivnih glagola i promjenjiv je. Isto značenje

¹ Svi primjeri u poglavlju 1. koji su preuzeti iz navedenih njemačkih gramatika su slobodni prijevodi autora ovog rada.

ovako upotrijebljenog participa I se u njemačkom može iskazati dvjema sljedećim konstrukcijama: modalni glagol + infinitiv u pasivu (*das Problem kann (muss) gelöst werden*) ili pomoćni glagol *sein* (*biti*) + *zu* + infinitiv u prezentu (*das Problem ist zu lösen*).

Obzirom da u b/h/s nema potpunog ekvivalenta za gerundiv, prevodi se sa zavisnom relativnom rečenicom u funkciji atributa pomoću prezenta modalnog glagola i infinitiva povratnog glagola sa pasivnim značenjem.

Particip I se može naći i kao sastavni dio participne konstrukcije koju Zifonun et al. definiraju kao participnu frazu ili sintagmu koja sadrži nepromjenjive participe I i II koji su prošireni sa barem jednom dopunom ili dodatkom (1997: 2214): (10) *Eine ärztliche Behandlung, aufbauend auf einer eindeutigen Diagnose, hätte den Patienten gerettet*. Ovdje se particip I prevodi sa glagolskim pridjevom trpnim u funkciji atributa: *Liječenje zasnovano na jasnoj dijagnozi bi spasilo pacijenta*. U primjeru (10) particip I je proširen prijedložnom dopunom i zajedno s njom čini participnu konstrukciju. Nadalje, Helbig/Buscha razlikuju atributivne i neatributivne participne konstrukcije (2001: 583): atributivne su u funkciji atributa, što pokazuje primjer (10), i stoje uvijek uz imenicu koju pobliže određuju; neatributivne participne konstrukcije su u funkciji različitih priloških oznaka i odnose se na glagol iz nadređene rečenice. U primjeru (11) particip I ima funkciju priloške oznake za način: (11) *Die Eltern, mit den Taschentüchern winkend, verabschiedeten sich von ihren Kindern*. Ovdje se particip I prevodi sa prilogom sadašnjim i ima istu funkciju priloške oznake za način: *Roditelji su se oprostili od svoje djece mašući maramicama*.

Slično je i sa ostalim adverbnim funkcijama participa I unutar participnih konstrukcija (12-15), koje su prevedene sa prilogom sadašnjim u b/h/s jeziku, zadržavajući iste funkcije kao u njemačkom. Jedino je particip I u službi priloške oznake dopuštanja preveden sa zavisnom dopusnom rečenicom uz pomoć glagolskog pridjeva radnog: vremenska: (12) *Eine dicke Zigarre rauchend, entwickelte er seinen neuen plan*. (= *Pušeći debelu cigaru, napravio je svoj novi plan*.); uzročna: (13) *Eine Erkältung befürchtend, lief das Kind schnell nach Hause*. (= *Pribojavajući se prehlade, dijete je brzo otrčalo kući*.); pogodbeni: (14) *Vom internationalen Höchststand ausgehend, kommt man zu einer realistischeren Bewertung*. (=

Polazeći od najvišeg međunarodnog nivoa, dobićemo realniju procjenu.); dopusna: (15) Obwohl in hohem Maße ungeschichtlich denkend, erreichten sie bestimmte Einsichten. (= Iako su u velikoj mjeri razmišljali van povjesnih okvira, ipak su postigli određeni uvid.)

Zaključno možemo reći da su sve pobrojane funkcije participa I identične sa funkcijama u b/h/s jeziku, pri čemu gotovo sve priloške oznake imaju i analogan oblik sa participom I, a to je glagolski prilog sadašnji u b/h/s, s jednom iznimkom priloga kao oznake za način (1) i drugom iznimkom glagolskog pridjeva radnog kao oznake dopuštanja (15). Ostale funkcije participa I su iskazane drugačijim oblicima u b/h/s jeziku, kao što su: pridjevi i glagolski pridjev trpni u službi imenskog predikata i atributa. Gerundiv kao posebni oblik participa I sa pasivnim značenjem se u b/h/s jeziku u našem primjeru prevodi sa modalnim glagolom u prezentu i infinitivom povratnog glagola sa također pasivnim značenjem, što je samo jedan od mogućih prijevodnih ekvivalenata njemačkog gerundiva u b/h/s jezik.

1. 2. Particip II odgovara glagolskom pridjevu radnom u b/h/s jeziku i tvori se kod slabih njemačkih glagola dodavanjem nastavka *-t* na glagolsku osnovu, ili nastavka *-et* kada glagolska osnova završava na *-t* ili *-d*. Kod većine oblika participa II pojavljuje se i prefiks *ge-* (Helbig/Buscha, 2001: 100): *loben*: *ge-lob-t* (= *hvaliti*: *hvalio*); *arbeiten*: *ge-arbeit-et* (= *raditi*: *radio*). Kod jakih njemačkih glagola se particip II dobiva dodavanjem nastavka *-en* na glagolsku osnovu, promjenom samoglasnika u glagolskoj osnovi i dodavanjem prefiksa *ge-* kod većine oblika: *treffen*: *ge-troff-en* (= *sresti*: *sreo*); *liegen*: *ge-leg-en* (= *ležati*: *ležao*).

Za dodavanje prefiksa *ge-* za tvorbu participa II postoji nekoliko pravila (Helbig/Buscha, 2001: 101): a) kod jednostavnih ili nesloženih glagola *ge-* se dodaje na početku, kako je bio slučaj u gore navedenim primjerima; b) kod složenih glagola čiji je prvi dio naglašen i može se razdvojiti od drugog dijela glagola, prefiks *ge-* se umeće između dvaju dijelova glagola: *anhören*: *an-ge-hör-t* (= *slušati*: *slušao*); *herausgehen*: *heraus-ge-gang-en* (= *izaći*: *izašao*); c) kod složenih glagola čiji je prvi dio naglašen, ali se ne može razdvojiti od drugog dijela glagola, prefiks *ge-* se dodaje na početku: *frühstücken*: *ge-frühstück-t* (= *doručkovati*: *doručkova*o); *kennzeichnen*: *ge-kennzeichn-et* (= *označiti*: *označio*); d) kod složenih glagola čiji je prvi dio nenaglašen

i ne može se razdvojiti od drugog dijela glagola, particip II se gradi bez dodavanja prefiksa *ge-*. Takvi glagoli počinju sa tzv. nerazdvojnim prefiksima: *be-*, *ent-*, *er-*, *ver-*, *zer-*: *bestellen*: *bestellt* (= *naručiti*: *naručio*); *entgehen*: *entgangen* (= *propustiti*: *propustio*); *erzählen*: *erzählt* (= *ispričati*: *ispričao*); *versammeln*: *versammelt* (*okupiti*: *okupio*); *zerreißen*: *zerrissen* (*poderati*: *poderao*).

Particip II služi za tvorbu složenih glagolskih oblika u aktivu, osim futura I, kao i za tvorbu pasiva. On tada ima funkciju dijela predikata, stoji uz pomoćne glagole koji se konjugiraju, dok on sam ostaje nepromijenjen: (16) *sie hat gelacht* u perfektu (= *smijala se*); (17) *sie hatte gelacht* u pluskvamperfektu (= *bila se smijala*); (18) *die Tests wurden verteilt* u pasivu za prošlo vrijeme (= *testovi su podijeljeni*). Prijevodni ekvivalenti u b/h/s su glagolski pridjev radni (aktivni) u primjerima (16 i 17) i pridjev trpni (pasivni) u primjeru (18), koji se, za razliku od njemačkog participa II, mijenjaju po licu i broju, ali su po funkciji kao dio predikata identični sa njemačkim.

Particip II se može upotrijebiti i kao atribut i kao priloška oznaka za način sa tranzitivnim i netranzitivnim svršenim glagolima. Kao što je slučaj sa participom I, tako i particip II (Jung, 1982; 201) kad stoji uz imenicu postaje pridjev i kao takav je promjenjiv s obzirom na rod, broj, padež, tip deklinacije i stepen komparacije, i stoji u funkciji atributa (19) *sein gelungener Roman* (= *njegov uspješan roman*), (20) *der gepflügte Acker* (= *obrađena njiva*). Prijevodni ekvivalenti u b/h/s su također promjenjivi oblici, pridjev u primjeru (19) i glagolski pridjev trpni u primjeru (20), ali im je atributna funkcija identična sa njemačkom. U funkciji priloške oznake za način particip II je nepromjenjiv, dok je njegov prijevodni ekvivalent promjenjiv (ima oblik srednjeg roda jednine): (21) *Sie hörte sich die ganze Rede gefaßt an.* (= *Cijeli govor je saslušala pribrano.*); (22) *Die Freunde brachten gestärkt wieder auf.* (= *Prijatelji su, okrijepljeni, krenuli dalje.*). Primjer 22 je posebno interesantan. U prvi mah se doima da u prijevodu imamo prilošku oznaku za način (jer odgovara na pitanje: kako su krenuli?). Međutim, prijatelji nisu krenuli *okrijepljeno* nego *okrijepljeni*, pa bismo ovo mogli tretirati kao dislocirani atribut. Kod netranzitivnih trajnih glagola nije moguća funkcija atributa ili priloške oznake, kao npr. kod glagola *schlafen* (= *spavati*): * *das geschlafene Kind* (= * *spavano dijete*). Neki su participi II u ulozi atributa u procesu leksikalizacije postali pridjevi: *gefrorenes Wasser* (= *smrznuta voda*), *ein gefallener Soldat* (= *pali borac*), *eine bewußte Lüge* (= *svjesna laž*).

Particip II, kao i particip I, ima i funkciju predikativa odnosno pridjevske dopune koja se veže uz pomoćne glagole (*sein* i *werden* (= *postati*)) i neke punoznačne glagole: *bleiben*, *scheinen*, *bekommen*, *kriegen*, *erhalten* (= *ostati*, *činiti se*, *dobiti*) (Jung, 1982: 203): (23) *Das Tor bleibt geöffnet.* (= *Kapija ostaje otvorena.*); (24) *Er bekam das Buch geschenkt.* (= *Dobio je knjigu.*). U primjeru (23) se na mjestu participa II u prijevodu pojavljuje pridjev, ali ipak uočavamo analogiju kroz funkciju imenskog predikata u b/h/s jeziku, koji se veže za subjekt pomoćnim glagolom *biti* i nekim drugim glagolima: *ostati*, *činiti se*, *praviti se*, *zvati se* i drugi (Brabec et al., 1965: 194). Kod primjera (24) nema analogije u b/h/s jeziku ni po obliku ni po funkciji, što je prvi takav od do sada predloženih primjera: na mjestu participa II je prijedložna fraza u funkciji prijedložnog objekta: *dobiti na poklon.*

Particip II, kao i particip I, može biti sastavni dio participne konstrukcije, kako atributivne tako i neatributivne sa svim semantičkim značenjima kao i kod participa I (Helbig/Buscha, 2005: 585): atribut: (25) *Der Schriftsteller, 1930 in Berlin geboren, hat vor kurzer Zeit einen neuen Roman veröffentlicht.* (= *Pisac, rođen 1930, je nedavno objavio novi roman.*); neatributivne s adverbijalnim funkcijama: načinska: (26) *Der Soldat starb, von den Kugeln der Feinde getroffen.* (= *Vojnik je poginuo, pogođen neprijateljskim mecima.*); vremenska: (27) *In Dresden angekommen, suchte er sofort seinen Freund auf.* (= *Stigavši u Dresden, odmah je otišao do svog prijatelja.*); uzročna: (28) *Von der Richtigkeit seiner These überzeugt, lud der Kandidat seine Opponenten ein.* (= *Uvjeren u ispravnost svoje teze, kandidat je pozvao svoje neistomišljenike.*); (29) pogodbena: *Streng genommen, hat der Kandidat seine These nicht bewiesen.* (= *Strogo uzevši, kandidat nije dokazao svoju tezu.*); (30) dopusna: *Obwohl von seinen Freunden gewarnt, verließ der Widerstandskämpfer doch sein Versteck* (= *Mada upozoren od strane svojih prijatelja, borac iz pokreta otpora je ipak napustio svoje skrovište.*) U primjerima (25, 26, 28, 30) particip II u b/h/s prijevodima odgovara pridjevu trpnom a u primjerima (27 i 29) prilogu prošlom, dok su po funkciji svi primjeri identični u oba jezika. Obzirom da, prije svega zbog nedostatka veznika, semantičko značenje nije uvijek eksplicitno u participnoj konstrukciji, one se, ovisno o kontekstu, mogu interpretirati na više načina (Helbig/Buscha, 2005: 586). (31) *Durch das Referat angeregt, meldete sich der Abgeordnete zur Diskussion.* Ova se participna konstrukcija može

iskazati kao vremenska zavisna rečenica: *Nachdem der Abgeordnete durch das Referat angeregt worden war*,... ili kao uzročna: *Weil der Abgeordnete durch das Referat angeregt worden war*, ... Međutim, prijevodni ekvivalent u b/h/s jeziku, po obliku pridjev trpni, iskazuje samo uročno značenje: *Potaknut referatom, poslanik se javio za diskusiju*.

Zaključno možemo reći da su sve pobrojane funkcije participa II analogne sa funkcijama u b/h/s jeziku s iznimkom jednog njemačkog predikativa koji nema funkciju imenskog predikata u b/h/s jeziku već prijedložnog objekta u obliku prijedložne fraze. Najčešći su prijevodni ekvivalenti pridjev trpni u gotovo svim funkcijama, kao dio predikata, atribut i priloška oznaka. Pridjev radni se pojavljuje samo kao dio predikata, a prilozi i pridjevi u službi atributa i priloških oznaka. U službi oznake za vrijeme i pogodbu u b/h/s prijevodima se po prvi put pojavio i glagolski prilog prošli.

2. Participi u b/h/s jeziku

2.1. Glagolski prilog sadašnji se tvori tako da se obliku 3. lica množine prezenta doda nastavak *-ći*: *pišu: pišu-ći, čitaju: čitaju-ći, nose: nose-ći, govore: govore-ći, idu: idu-ći*. Prilog sadašnji imaju samo nesvršeni glagoli, označava «istovremenost» sa nekom drugom radnjom, po načinu je aktivan, jer se odnosi na vršitelja radnje i ne mijenja se, bilo da se radnja odvija u sadašnjosti (*Zarađuje za život prodajući novine*), bilo da je u prošlosti (*Zarađivao sam za život prodajući novine*), bilo da je u budućnosti (*Zarađivat ću za život prodajući novine*) (Jahić et al., 2000: 285).

Prilog sadašnji se često koristi kao priloška (adverbná) oznaka za vrijeme, uzrok, način, pogodbu i dopuštanje (Jahić et al., 2000: 448): oznaka za vrijeme: (32) *Šetajući, pozdravljao sam ptice*; uzrok: (33) *Nisi li sam priznao da te je Radž, ubijajući ti braću i majku, izmetnuo u mržnju*; način: (34) *Pričalo se da se obogatio nečasno, pljačkajući ljude po putevima*; (35) pogodba: *Postupajući dobro, čovjek se neće ogriješiti...*; (36) dopuštanje: *Znajući nekoliko jezika, ni s kim se nije uspio sporazumjeti*. Treba naglasiti da se pogodbene i dopusne adverbne strukture sa prilogom sadašnjim (35 i 36), koje u njemačkom odgovaraju participnim konstrukcijama, rjeđe upotrebljavaju, i to uglavnom u posebnim kontekstima (pogodbene

– ako suodnosni predikat stoji u obliku potencijala, sivevremenskog prezenta ili futura prvog, tj. ako se njime izriče kakva mogućnost, a dopusne – ako stoje u odnosu izrazite suprotnosti prema sadržaju ili dijelu sadržaja glavne rečenice u čije se gramatičko ustrojstvo uklapaju) (Jahić et al., 2000: 448). Češća je upotreba njihove pretvorbe u pogodbene i dopusne zavisne rečenice s konjugiranim glagolom ili pridjevom radnim i veznikom, jer je tada semantičko značenje adverbnihi oznaka puno jasnije: pogodbena: (35a) *Ako postupa dobro, čovjek se neće ogriješiti...*; dopusna: (36a) *Mada je znao nekoliko jezika, ni s kim se nije uspio sporazumjeti*. I u primjeru (15) je kao prijevodni ekvivalent u b/h/s upotrijebljen pridjev radni sa zavisnom dopusnom rečenicom i veznikom umjesto priloga sadašnjeg.

Kad prilog sadašnji označava stalno svojstvo upotrebljava se kao pridjev u funkciji atributa i ima tri roda, dva broja i padeže (Brabec et al. 1965: 260): u *tekućoj vodi*, o *budućem poslu*, *leteći tanjur*, *viseći most*, *iduća sedmica*, *vladajuća klasa*, *trčećim korakom*. Neki glagolski prilozii sadašnji postali su pravi pridjevi: *vruć*, *mogući*, *tekući*, *budući*.

2.2. Glagolski prilog prošli mogu imati svi glagoli, ali se tvori najviše od svršenih, i to tako da se infinitivnoj osnovi doda (Barić et al., 1995: 245): a) nastavak –*vši*, rjeđe –*v*, ako osnova završava na samoglasnik: *pogleda-ti*: *pogleda-vši* i *pogleda-v*; *nauči-ti*: *nauči-vši* i *nauči-v*; b) nastavak –*avši*, rjeđe –*av*, ako osnova završava na suglasnik: *re-ći*: *rek-av*, *rek-avši*; *di-ći*: *dig-av*, *dig-avši*; *mo-ći*: *mog-av*, *mog-avši*. I glagoli na –*ći* su imali u infinitivu nastavak –*ti*: *rek-ti*, *dig-ti*, *mog-ti*, ali je glasovnim promjenama u prošlosti dobiven glas *ć*. Ovim se glagolima osnova svršava na *k* i *g*. U infinitivu ti suglasnici s glasom *t*, koji pripada infinitivnom nastavku, pretvaraju se u *ć*: *reći*, *dići*, *moći*. U pojedinim oblicima kad se *k*, *g*, *h* nađu ispred –*e* prelaze u *č*, *ž*, *š* a kad se nađu ispred –*i*, prelaze u *c*, *z*, *s* (prva i druga palatalizacija) (Brabec et al., 1965: 32). Kraći oblici s nastavkom –*v* ili –*av* rjeđe se upotrebljavaju i danas zvuče zastarjelo.

Prilog prošli je po načinu aktivan, jer se odnosi na vršitelja radnje, i označava radnju koja se izvršila prije neke druge radnje (*Uspavavši djecu, i sama je legla*), ili se vrši istovremeno s njom (*Ispriječio se na vratima zabranivši nam da uđemo*), ili poslije nje (*Zavalio se u stolici podigavši noge na sto*) (Jahić et al., 2000: 285).

Prilog prošli se kao i prilog sadašnji koristi u adverbijalnoj

funkciji. Temeljna uloga glagolskih priloga je pokazivanje vremenskog odnosa između radnji, pri čemu svaka adverbizirana struktura nužno stoji u određenom vremenskom odnosu prema nadređenom predikatu. Tako se prilogom sadašnjim obilježava odnos istovremenosti (simultanosti), kako je već ranije rečeno, a prilogom prošlim – odnos vremenskog slijeda (sukcesije), i to prijevremenost (Jahić et al., 2000: 447), što ilustriraju sljedeći primjeri priloga prošlog u funkciji priloške oznake za vrijeme: (37) *Došavši do jednoga grada, zamoliše njegove stanovnike da ih nahrane*; (38) *Vrativši se iz vojske, počeo je ponovo studirati*; priloške oznake za uzrok: (39) *Osjetivši opasnost, kradljivac je nestao*. Međutim, adverbijalna funkcija priloga prošlog, kao i priloga sadašnjeg, u adverbijalnim strukturama nije uvijek semantički jasna, jer se kroz upotrebu priloga prošlog ukidaju veznici koji su vrlo često pouzdani pokazatelji tipa smisaonog odnosa među klauzama unutar složene rečenice (Jahić et al., 2000: 448). Sljedeći primjer pokazuje tri moguće adverbijalne funkcije koje semantički postaju jasne tek kroz pretvorbu u zavisne rečenice s odgovarajućim veznicima: (40) *Mnogo proputovavši, svašta je naučio*; —————> uzrok: *Zato što je mnogo proputovao, svašta je naučio*; —————> način: *Tako što je mnogo proputovao, svašta je naučio*; —————> vrijeme: *Nakon što je mnogo proputovao, svašta je naučio*.

Prilog prošli ne mijenja svoj oblik kao ni prilog sadašnji i nikada se ne može upotrebljavati kao atribut. Međutim, kao i prilog sadašnji, i prilog prošli može biti pridjev i to samo u primjeru *bivši* od glagola *biti*: *bivši direktor*, *bivšeg direktora*, *bivšim prijateljima* (Brabec et al., 1965: 121).

2.3. Glagolski pridjev radni (tvorni, aktivni) tvori se od infinitivne osnove. Nastavci pridjeva radnog za muški, ženski i srednji rod glase: *-o/-ao, -la, -lo* u jednini i *-li, -le, -la* u množini, i to (Barić et al., 1995: 245): a) Ako se infinitivna osnova svšava na samoglasnik, dodaju se nastavci: *-o (< l), -la, -lo, -li, -le, -la*: *pisa-ti: pisa-o, pisa-la, pisa-lo, pisa-li, pisa-le, pisa-la*; b) Glagolima s infinitivnom osnovom na suglasnik dodaju se nastavci: *-ao (< al), -la, -lo, -li, -le, -la*: *tres-ti: tres-ao, tres-la, tres-lo, tres-li, tres-le, tres-la*.

Glagolski pridjev radni označava prošlu završenu radnju i po načinu je aktivan, jer se odnosi na vršitelja radnje. Radni se pridjev

upotrebljava često, jer se s njim tvore mnogi složeni glagolski oblici u funkciji predikata: perfekt: *on je čitao*; pluskvamperfekt: *on je bio čitao*; futur drugi: ako *bude čitao, znaće*; kondicional sadašnji: *on bi čitao*; kondicional prošli: *on bi bio čitao*.

Nadalje, radni pridjev često ima i službu atributa kao i drugi pridjevi (Brabec et al. 1965: 122):

iznemoglo tijelo, obrasla njiva, zalutalo dijete. Neki su od njih postali pravi pridjevi: *ostarjela majka, prokislo odijelo, uvelo lišće, vrela voda*.

2.4. Glagolski pridjev trpni (pasivni) označava trpno stanje i tvori se samo od glagola koji mogu stajati u pasivu, a najčešće su to prelazni glagoli koji uz sebe vežu dopunu objekta u akuzativu. Tvori se ili od infinitivne ili od prezentske osnove nastavcima *-n, -en, -jen, -ven* i *-t* (Jahić et al., 2000: 283): a) *-n, -na, -no* (na infinitivnu osnovu): *pisa-ti: pisa-n, pisa-na, pisa-no*. Neki od glagola u ovoj tvorbenoj grupi mogu imati i nastavke: *-t, -ta, -to: da-t, da-ta, da-to* ili *bra-t, bra-ta, bra-to*, ali su običniji nastavci: *-n, -na, -no*; b) *-en, -ena, -eno* (na prezentsku osnovu): *ples-ti: plet-en, plet-ena, plet-eno; pe-ći: pek + en > peč-en, peč-ena, peč-eno* (kad se *k, g, h* nađu ispred *-e* prelaze u *č, ž, š*, što se naziva prvom palatalizacijom); *vidjeti: vid + j + -en > viđ-en, vi-đena, vi-đeno* (u prdjevu trpnom i imperfektu glas *j* umekšava prethodni suglasnik, pa dolazi do jotovanja) (Brabec et al., 1965: 33); c) *-jen, -jena, -jeno* (na infinitivnu osnovu): *popiti: popi-jen, popi-jena, popi-jeno*; d) *-ven, -vena, -veno* (na infinitivnu osnovu): *mljeti: mlje-ven, mlje-vena, mlje-veno*; e) *-t, -ta, -to* (na infinitivnu osnovu koja se završava na *-u, -e, -i* i *-r*): *prokle-ti: prokle-t, prokle-ta, prokle-to*.

Pridjev trpni se upotrebljava za tvorbu složenog oblika trpnoga (pasivnoga) stanja u funkciji predikata: pasivni prezent: *Kuća biva građena*; pasivni aorist: *Kuća bi građena*; pasivni perfekt: *Kuća je građena*; pasivni futur prvi: *Kuća će biti građena*. Trpno stanje može se iskazati i povratnim glagolima: *Livade se kose više puta u godini. Ljeti se mnogo pije voda*. (Brabec et al., 1965: 127).

Glagolski pridjev trpni stoji često i kao atribut. Tada se mijenja kao i svaki drugi pridjev: *kuhana voda, pečeno meso, voljeno dijete, uvrijeđen čovjek*.

Ponekad trpni pridjev nema pasivno značenje (Brabec et al.,

1965: 262): *kršteni kum* je onaj koji drži dijete na krstu; *vjenčani kum* ne mora biti uopće vjenčan, nego kumuje pri vjenčanju; *neteljena krava*; *ogrijano sunce* grije svijet oko sebe; *rođena mati* nas je rodila.

U zaključku oba poglavlja na osnovu 40 do sada prikazanih primjera možemo reći da se u njemačkom jeziku iz svakog glagola mogu graditi oba participna oblika dok u b/h/s jeziku postoje određena ograničenja u tom pogledu. Tako se u b/h/s jeziku od gotovo svakog glagolskog oblika mogu graditi glagolski prilog prošli i glagolski pridjev radni, dok se glagolski prilog sadašnji može graditi samo kod nesvršenih glagola, a glagolski pridjev trpni samo kod prelaznih glagola. Nadalje, glavna karakteristika njemačkih participnih oblika je da se oni ne mogu konjugirati po licu i broju, dok je u b/h/s jeziku to moguće kod pridjeva radnog i pridjeva trpnog.

3. Kontrastivna analiza primjera iz književnog korpusa

U ovom dijelu rada ćemo nastaviti sa kontrastiranjem morfoloških i sintaktičkih značajki participa I i II u njemačkom i njihovih prijevodnih ekvivalentima u b/h/s jeziku. Osnovu analize u ovom dijelu čini novih 160 primjera u prikupljenom paralelnom (prijevodnom) korpusu izvornog književnog djela na njemačkom jeziku od Hermanna Hessea *Der Steppenwolf*. Primjeri nisu birani selektivno već redom od početne stranice knjige. Na osnovu ovog korpusa i već prezentiranih primjera mogu se uočiti određene tendencije zastupljenosti participa u njemačkom jeziku i njihovih prijevoda u b/h/s jezik po obliku i funkciji. Zbog ograničenja u pogledu obima teksta ovog rada, prezentirat ćemo po jedan do dva primjera za svaku od pronađenih kombinacija.

3.1 Particip I

Particip I je u ukupnom broju primjera (200) zastupljen znatno rjeđe u odnosu na particip II, sa samo 41 primjerom ili 20%. Najčešća funkcija u oba jezika je atribut (25 primjera), a na drugom mjestu je funkcija priloške oznake za način (6 primjera).

Tabela 1.: Pregled svih participa I		Particip I u njemačkom jeziku						
					Gerundiv	PK*		
Prijevodni ekvivalenti u b/h/s		FUNKCIJA	FUNKCIJA	FUNKCIJA	FUNKCIJA	FUNKCIJA		
OBLIK	FUNKCIJA	atribut	P. O. N.*	predikativ*	atribut	A*	P.O.N.	P.Os*
pridjev	atribut	9	1					
gl. prilog sadašnji	atribut	2						
gl. prilog sadašnji u PK	atribut	1						
prezent u zavisnoj atributnoj reč.	atribut	3				2		
gl. pridjev trpni	atribut	2						
gl. pridjev radni	atribut	1						
imenica	atribut	1						
perfekt + inf. u zavisnoj vremenskoj reč.	P.O. za vrijeme	1						
Prilog	P.O.N.		1					
gl. prilog sadašnji	P.O.N.		1					
gl. pridjev radni	dio predikata		1					
Pridjev	imenski predikat			2				
gl. pridjev trpni	imenski predikat			1				
prez.mod.gl ili imenski predikat + inf. povratnog gl. u zavisnoj atrib. reč.	atribut				2			
gl.pridjev trpni u PK	atribut					1		
prezent-dvojni oblik gl.+inf.u glavnoj reč	atribut					1		
prez. + inf. u zavisnoj načinskoj reč.	P.O.N.						1	
gl.prilog sadašnji u PK	P.O.N.						3	
gl.prilog sadašnji u PK i gl. pridjev radni u zavisnoj dopusnoj rečenici	P.Os							4
Ukupno pojedinačnih primjera:		20	4	3	2	4	4	4
Ukupno svih primjera za particip I:		41 (20%)						

* PK = participna konstrukcija; P.O.N. = priloška oznaka za način; predikativ (pridjevska dopuna glagolu); A = atribut; P.Os (ostale priloške oznake pored načinske: vremenska, uzročna, pogodbeni, dopusna); pojačan okvir u tabeli markira slučajeve kada funkcija participa I u njemačkom i b/h/s jeziku nije ista.

Funkcije se u oba jezika uglavnom podudaraju sa nekoliko izuzetaka koji su prikazani u tabeli 1. Po obliku, participu I u b/h/s jeziku najčešće odgovaraju pridjev (12 primjera) i glagolski prilog sadašnji (11 primjera). Zabilježena su i četiri primjera glagolskog pridjeva trpnog koji je po obliku blizak pridjevu.

Ostali oblici su glagolski pridjev radni, prilog, pa čak i imenica, glagoli u prezentu i perfektu koji stoje samostalno ili u kombinaciji sa infinitivom u zavisnim atributnim i adverbim rečenicama. Nije zabilježen nijedan oblik glagolskog priloga prošlog kao prijevodni oblik participa I u njemačkom.

U primjerima koji slijede particip I je u službi atributa, dok njegovi prijevodni ekvivalenti imaju istu funkciju ali različite oblike u b/h/s jeziku, kao što su: I) pridjev: (41.a) *Es brennt alsdann in mir eine wilde Begierde nach starken Gefühlen, ... eine rasende Lust, irgend etwas kaputt zu schlagen...* (str. 31); (41.b) *U meni tada žari neka divlja pohota za jakim osjećajima, ... i žestoka želja da bilo što razbijem...* (str. 31); II) glagolski prilog sadašnji (nesvršeni glagol): (42.a) *... das Gleichnis von der golden aufleuchtenden Spur, die so plötzlich wieder fern und unauffindbar ist.* (str. 38); (42.b) *... poredba sa zlatnim svijetlećim tragom koji se tako naglo opet udalji i postane neuhvatljiv* (str. 38); III) particip I i glagolski prilog sadašnji (nesvršeni glagol) kao participne konstrukcije: (43.a) *... damit hier und dort in der Welt, weit von ihnen entfernt, einige enttäuschte, still schöppelnde Bürger und ratlose Steppenwölfe sich ein wenig Mut und Laune aus ihren Bechern saugen konnten.* (str. 40); (43.b) *... da bi tu i tamo u svijetu, daleko od njih, neki razočarani, u tišini gutajući građani i zbunjeni stepski vukovi mogli iz svojih pehara upijati malo hrabrosti i dobra raspoloženja.* (str. 40); IV) particip I u participnoj konstrukciji preveden s glagolom u prezentu u zavisnoj atributnoj rečenici: (44.a) *...der leicht angegraute, den gedämpften Psalm singende Halbundhalbmensch, einander wie Zwillinge ähnlich.* (str. 30); (44.b) *...lagano prosijedi pol-i-pol-čovjek, koji pjeva prigušeni psalam, jedan drugome nalikuju kao blizanci.* (str. 30); V) glagolski pridjev trpni (prelazni glagol): (45.a) *...wie eine kleine spiegelnde Seifenblase stieg sie in mir hoch,...* (str. 40); (45.b) *...poput zacakljena mjehurića od sapunice narasla je u meni...* (str. 40); VI) glagolski pridjev radni: (46.a) *Indessen entzifferte ich einige der flüchtig erscheinenden Worte, ...* (str. 36); (46.b) *U međuvremenu sam odgonetnuo neka od letimično iskrslih riječi,...* (str. 37); VII) imenica: (47.a) *Über den Wortbrei des Zeitungsartikels stieg mir nachträglich ein erleichterndes Gelächter auf,...* (str. 40); (47.b) *Iz smjese riječi nekoga novinskog članka naknadno mi se nametnuo smijeh olakšanja...* (str. 40); VIII) gerundiv kao poseban oblik participa I preveden imenskim predikatom i infinitivom povratnog glagola sa pasivnim značenjem u zavisnoj atributnoj rečenici: (48.a) *So stieg ich denn die Treppen von meiner Mansarde hinab, diese schwer zu steigenden Treppen der Fremde,...* (str. 32); (48.b) *Silazio sam tako stubama sa svoje mansarde, tim stubama kojima se u tuđini teško penjati,...* (str. 32).

U primjerima koji slijede particip I je u službi atributa u participnoj konstrukciji preveden (49) s glagolom u prezentu, i to dvojnog oblika glagola znati - znade, i infinitivom u zavisnoj atributnoj rečenici, a u primjeru (50) particip I je u službi priloške oznake za način u participnoj konstrukciji preveden sa glagolom u prezentu i infinitivom u zavisnoj načinskoj rečenici u službi oznake za način: (49.a i 50.a) ..., *ich sah es zuweilen für Minuten deutlich wie eine göttlich goldene Spur durch mein Leben gehen, fast immer tief im Kot und Staub verschüttet, dann wieder in goldenen Funken vorleuchtend, nie mehr verlierbar scheinend und dennoch bald wieder tief verloren.* (str. 34); (49.b i 50.b) ... *ponekad bih po nekoliko minuta jasno razaznavao kako se kroz moj život provlači jedan zlatni božanski trag, gotovo vazda zatrpan blatom i prašinom, pa ipak znade zasvijetliti zlatnim iskrama, kao da više nikad neće iščeznuti, no uskoro bude opet duboko zagubljen.* (str. 34-35);

Sljedeća tri primjera su svojevrsne iznimke, jer u njima particip I i njegovi prijevodni ekvivalenti nemaju istu funkciju: I) particip I je u funkciji atributa a njegov prijevodni ekvivalent u funkciji priloške oznake za vrijeme sa glagolom u perfektu i infinitivom u zavisnoj vremenskoj rečenici: (51.a) *In solcher Stimmung also beschloß ich diesen leidlichen Dutzendtag bei einbrechender Dunkelheit.* (str. 31); (51.b) *U takvom sam, dakle, raspoloženju završavao taj podnošljivi prosječni dan, dok je počinjao padati mrak.* (str. 31); II) particip I je u funkciji oznake za način dok je u prijevodu funkcija atributa izražena pridjevom: (52.a) *Mit gespielter Munterkeit trabte ich über den feucht beschlagenen Asphalt der Gassen, tränennd und umflort blickten die Laternenlichter durch die kühlfeuchte Trübe...* (str. 33); (52.b) *Glumeći živost skakutao sam po ovlaženom asfaltu uske ulice, dok su se suzna i zamagljena svjetla uličnih svjetiljaka probijala kroz hladno vlažnu omaglicu...* (str. 33-34); III) i u ovom je primjeru particip I u službi oznake za način dok je u prijevodu funkcija dijela predikata izražena pridjevom radnim: (53.a) ... *dennoch blieb ich noch eine ganze Weile wartend stehen.* (str. 37); (53.b) ... *ali sam svejedno još neko vrijeme stajao i čekao.* (str. 38).

3.2. Particip II

Particip II je u ukupnom broju primjera (200) zastupljen znatno češće u odnosu na particip I, sa 159 primjera ili 80%. Najčešća funkcija u oba jezika je dio predikata (84 primjera), a na drugom mjestu je funkcija atributa (42 primjera). Funkcije se u oba jezika uglavnom podudaraju sa nekoliko izuzetaka koji su prikazani u tabeli 2. Po obliku, participu II u b/h/s jeziku najčešće odgovara glagolski pridjev radni (75 primjera), dok je na drugom mjestu glagolski pridjev trpni (62 primjera). Ostali oblici su pridjevi, prilozi, glagolski prilozi sadašnji i prošli, grupa riječi, glagoli u prezentu koji stoje samostalno ili u kombinaciji sa infinitivom u zavisnim atributnim i načinskim rečenicama, a nekada je za particip II izostavljen prijevod u b/h/s.

U primjerima koji slijede particip II u njemačkom jeziku imaju istu funkciju kao i njegovi prijevodni ekvivalenti u b/h/s jeziku. U funkciji dijela predikata particip II se prevodi sa: I) glagolskim pridjevom radnim: (54.a) *Der Tag war vergangen, wie eben die Tage so vergehen*; ... (str. 29); (54.b) *Dan je protekao kako već dani protječu*; ... (str.29); II) glagolskim pridjevom trpnim: (55.a i 56.a) *...wo alles, unordentlich, unheimisch und verwahrlost ist und wo alles, Bücher, Manuskripte, Gedanken, gezeichnet und (57.a) durchtränkt ist von der Not der Einsamen*, ... (str. 32); (55.b i 56.b)... *gdje je sve neuredno, neudobno i zapušteno i gdje je sve, knjige, rukopisi, misli, obilježeno (57.b) nevoljom samotnika*,... (str. 33). U primjeru (57.a) treći markirani particip II *durchtränkt* (= natopljen) nije uopće preveden na b/h/s jezik.

Tabela 2: Pregled svih

Prijevodni ekvivalenti u b/h/s		Particip II u njemačkom jeziku						
						PK*		
OBLIK	FUNKCIJA	FUNKCIJA dio predikata	FUNKCIJA atribut	FUNKCIJA P. O. N.*	FUNKCIJA predikativ*	A*	P.O.N.	P.Os*
gl. pridjev radni	dio predikata	68		1	1			
gl. pridjev trpni	dio predikata	13	1					
prezent/prezent + inf./ infinitiv	dio predikata	2						
prezent u zavisnoj načinskoj reč.	P.O.N.	1	1					
gl. prilog sadašnji - PK	P.O.N.	1						
gl. pridjev trpni - PK	atribut	1				4		
Pridjev	atribut		7					
gl. pridjev trpni	atribut		27	4		2		
Prilog	P.O.N.			2				
gl. pridjev trpni	P.O.N.			2				
Pridjev	imenski predikat				2			
prijedložna fraza	prijedložni objekt				1			
gl. pridjev trpni - PK	P.O.N.						3	
gl. pridjev trpni / gl. prilog prošli	P.O.s							5
pridjev radni /zavisna atributna reč./PK	atribut		5					
gl. prilog prošli	P.O.N.						1	
grupa riječi	atribut		2					
nije prevedeno	nije prevedeno	1	1					
Ukupno pojedinačnih primjera:		87	44	9	4	6	4	5
Ukupno svih primjera za particip II:		159						

* PK = participna konstrukcija; P.O.N. = priloška oznaka za način; predikativ (pridjevska dopuna glagolu); A = atribut; P.Os (ostale priloške oznake pored načinske: vremenska, uzročna, pogodbeno, dopusna); pojačan okvir u tabeli markira slučajeve kada funkcija participa I u njemačkom i b/h/s nije ista.

U funkciji atributa particip II se prevodi sa: III) pridjevom (58.a) i pridjevom trpnim (59.a) ...*der leicht angegraute, den gedämpften Psalm singende Halbundhalbmensch, einander wie Zwillinge ähnlich* (str. 30); (58.b i 59.b) ...*lagano prosijedi pol-i-pol-čovjek, koji pjeva prigušeni psalam, jedan drugome nalikuju kao blizanci* (str. 30); IV) sa glagolskim pridjevom radnim u zavisnoj atributnoj rečenici: (60.a) ... *und wo alles, Bücher, Manuskripte, Gedanken, gezeichnet und durchtränkt ist, von der Not der Einsamen, von der Problematik des Menschseins, von der Sehnsucht nach einer neuen sinngebung für das sinnlos gewordene Menschenleben.* (str. 32); (60.b) ...*i gdje je sve, knjige, rukopisi, misli, obilježeno nevoljom samotnika, problematikom ljudskog bića, čežnjom za davanjem nekog novog smisla ljudskom životu koji je postao besmislenim.* (str. 33); V) sa grupom riječi: (61.a) ...*und ich habe auch den Kontrast gern, in dem mein Leben, mein einsames, liebloses und gehetztes, durch und durch*

unordentliches Leben, zu diesem Familien- und Bürgermilieu steht. (str. 32); (61.b) *...svida se meni i oprečnost što nastane između mog života, samotnog, bez ljubavi i uvijek u bijegu, posvema neuredna života i te obiteljske i građanske sredine.* (str. 32). U funkciji priloške oznake za način particip II se prevodi sa: VI) prilogom: (62.a) *...wie gierig und berauscht sog ich damals die Stimmungen der einsamkeit und Melancholie...* (str. 33); (62.b) *...kako sam požudno i zanosno tada upijao ugođaje samoće i melankolije...* (str. 34); VII) glagolskim prilogom prošlim: (63.a) *Das Buchstabenspiel war zu Ende, plötzlich hatte es aufgehört, traurig, seiner Vergeblichkeit inne geworden.* (str.37); (63.b) *Igra sa slovima bila je gotova, naglo je prestala, žalosno, shvativši vlastitu uzaludnost.* (str. 37-38).

U manjem broju primjera particip II i njegovi prijevodni ekvivalenti nemaju istu funkciju. Evo nekoliko takvih primjera: I) particip II je u funkciji oznake za način a njegov prijevodni ekvivalent, pridjev trpni, u funkciji atributa: (64.a) *...tränennd und umflort blickten die Laternenlichter durch die kühlfeuchte Trübe...* (str. 33); (64.b) *...dok su se suzna i zamagljena svjetla uličnih svjetiljaka probijala kroz hladno vlažnu omaglicu...* (str. 33-34); Ia) dodatni primjer za ovaj slučaj je također pridjev trpni ali u funkciji dislociranog atributa: (65.a i 66.a) *...sondern, indem ich unbefriedigt und angeekelt von meinem beißchen Tagewerk voll Mißmut meine Schuhe anzog...* (str. 31); (65.b i 66.b) *...nego tako da sam, nezadovoljen i ogađen od ono malo svoga dnevnog rada, ispunjen zlovoljom obuo cipele, ...* (str. 32); II) particip II je u funkciji atributa a njegov ekvivalent u b/h/s, glagolski prilog sadašnji u participnoj konstrukciji, je u funkciji oznake za način: (67.a) *Mit gespielter Munterkeit trabte ich...* (str. 33); (67.b) *Glumeći živost skakutao sam...*(str. 33); III) oba participa II u sljedećim primjerima su u funkciji oznake za način a njihovi ekvivalenti u b/h/s su pridjev radni (68.b) u funkciji dijela predikata i pridjev trpni (69.b) u funkciji atributa: (68.a i 69.a) *...der die Worte anderer im Munde breit kaut und sie ingespeichelt, aber unverdaut wieder von sich gibt.* (str. 39); (68.b i 69.b) *...koji tuđe riječi ne široko žvače u svojim ustima i uslini ih, ali ih neprobavljene opet iz sebe izbac.* (str. 40).

4. Rezultati i zaključak

Sažeti prikaz odnosa oba participna oblika u njemačkom i njihovih prijevodnih ekvivalenata u b/h/s jeziku na osnovu sastavljenog korpusa od 200 primjera prikazan je u tabeli 3. Najčešći participni oblik u b/h/s jeziku, kojim se prevodi particip I u njemačkom, je glagolski prilog sadašnji na koji otpada (27%) primjera u korpusu. Vrlo malo je ostalih participnih oblika u b/h/s jeziku s kojima se prevodi particip I. Umjesto njih se koriste ostali oblici, prvenstveno pridjev i to sa 30% primjera, zatim glagoli u prezentu i perfektu, prilog, pa čak i imenica.

Tabela 3.: Odnos participnih oblika u njemačkom jeziku i prijevodnih ekvivalenata u b/h/s jeziku

Participni i drugi oblici u b/h/s jeziku kao prijevodni ekvivalenti	Participni oblici u njemačkom jeziku	
	Particip I	Particip II
Gl. prilog sadašnji	11 (27%)	1
Gl. prilog prošli	0	3
Gl. pridjev radni	2	75 (47%)
Gl. pridjev trpni	4	60 (38%)
Ostali oblici	24 (59%)	21 (13%)
Ukupno:	41	159

Po obliku, participu II u njemačkom jeziku najčešće odgovara kao prijevodni ekvivalent u b/h/s jeziku glagolski pridjev radni (47%), dok je na drugom mjestu glagolski pridjev trpni (38%). Od ostalih oblika (13%) najčešći su pridjevi, a rjeđi su glagolski prilozi sadašnji i prošli, prilozi, grupe riječi i glagoli u prezentu, a ponekad je na mjestu participa II potpuno izostavljen prijevod u b/h/s jeziku.

Analiza je nadalje pokazala da postoje određeni primjeri koji nemaju identičnu funkciju u dva promatrana jezika. Za te primjere, ali i za one sa identičnom funkcijom a različitim oblicima, je važno provjeriti da li je usljed tih nepodudarnosti na morfosintaktičkoj razini došlo i do promjene značenja na semantičkom planu, što može biti predmet nekog drugog istraživanja.

Zaključno možemo reći da je morfosintaktička analiza u prvom dijelu rada pokazala ne samo da se broj participnih oblika u b/h/s i njemačkom jeziku razlikuje odnosom četiri naprama dva

oblika, nego i da se u njemačkom jeziku iz glagola mogu graditi oba participna oblika dok u b/h/s jeziku postoje određena ograničenja za pojedine participne oblike. Nadalje je bitna razlika u morfološkom smislu i ta da se njemački participi ne mogu konjugirati po licu i broju, dok je kod dva b/h/s participna oblika to moguće.

U drugom dijelu rada se daljim kontrastiranjem morfoloških i sintaktičkih značajki participa I i II u njemačkom i njihovih prijevodnih ekvivalentima u b/h/s jeziku došlo do zaključka da se njemački particip I najčešće prevodi sa glagolskim prilogom sadašnjim i pridjevom, a nerijetko i sa glagolom u prezentu, dok se njemački particip II najčešće prevodi sa glagolskim pridjevima radnim i trpnim. Najrjeđi oblik u b/h/s jeziku koji se pojavljuje kao prijevodni ekvivalent za oba njemačka participa je glagolski prilog prošli. Funkcije participnih oblika su uglavnom identične u oba jezika sa malim brojem odstupanja.

Literatura

- Barić, E. et al. (1995.): *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga;
- Brabec, I. et al. (1965.): *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga;
- DUDEN (2005.): *Die Grammatik*. Mannheim: Dudenverlag;
- DUDEN (2001.): *Deutsches Universalwörterbuch*. Mannheim: Dudenverlag;
- Engel, U./Mrazović, P.(1986.):*Kontrastive Grammatik Deutsch-Serbokroatisch*.München: Otto Sagner;
- Helbig, G./Buscha, J. (2001.): *Deutsche Grammatik*. Leipzig: Verlag Enzyklopädie;
- Hesse, H. (1974.): *Der Steppenwolf*. Frankfurt am Main: Suhrkamp;
- Hesse, H. (1996.): *Stepski vuk*. Zagreb: Zagrebačka naklada;
- Jahić, Dž. et al. (2000.): *Gramatika bosanskog jezika*. Zenica: Dom štampe;
- Jung, Walter (1982.): *Grammatik der deutschen Sprache*. Leipzig: VEB;
- Wahrig, Gerhard (1986): *Deutsches Wörterbuch*. München: Mosaik Verlag;
- Zifonun, G. et al. (1997): *Grammatik der deutschen sprache*. Berlin-New York: de Gruyter .